

VERSLAG

VAN DE COMMISSIE VOOR NAAMKUNDE
DER KONINKLIJKE NEDERL. AKADEMIE
VAN WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM

OVER 1950

VERSLAG

VAN DE COMMISSIE VOOR NAAMKUNDE OVER 1950

De Commissie voor Naamkunde werd in 1950 uitgebreid door de benoeming van Mr. S. J. Fockema Andreae (Leiden) tot lid, maar ondervond verder geen wijzigingen.

Zoals in het vorige jaarverslag werd medegedeeld, is de commissie sinds dit jaar ondergebracht in het budget der Kon. Nederlandse Akademie.

Van de eerste toponymische vragenlijst waren op 31 December 1950 808 exemplaren ingevuld terug ontvangen, van de tweede 836. De commissie besloot, ook dit jaar geen nieuwe lijst uit te zenden. De in het vorige verslag aangekondigde gewijzigde en vermeerderde herdruk van de studie van haar voorzitter, „Veldnamen in Nederland”, is inmiddels verschenen.

In het afgelopen jaar heeft de commissie opnieuw twee symposia gehouden. Op 1 April werd het belang van de studie der Middeleeuwse persoonsnamen voor de verklaring van onze huidige familienamen aan de orde gesteld, voor wat de Zuidnederlandse namen betreft door Dr. K. Roelandts uit Leuven, voor wat de Noordnederlandse namen betreft door de secretaris der commissie. Op 2 December werd in samenwerking met de Dialectencommissie een symposium georganiseerd, dat aan het Saksenprobleem gewijd was, en waarop Prof. Dr. A. E. van Giffen (Groningen) en Dr. J. Naarding (Assen) het woord voerden, respectievelijk over het Saksenprobleem van archaeologische zijde bekeken en Drente en het Saksenprobleem. De voordracht van Prof. van Giffen werd met lichtbeelden toegelicht. Voor beide symposia bestond een verheugende belangstelling, voor het laatste ook van archaeologische zijde. Het eerste werd o.m. bijgewoond door Prof. Dr. H. Draye. De lezingen zullen in de Bijdragen en Mededelingen der Naamkundecommissie het licht zien, die van het eerstgenoemde symposium zullen bovendien in de reeks Anthroponymica van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven worden opgenomen.

N.a.v. een der resoluties van het in 1949 te Brussel gehouden internationale congres voor Toponymie en Anthroponymie besloot de commissie, aan de Minister van Binnenlandse Zaken te verzoeken, ook hier te lande meer aandacht te wijden aan het behoud van oude straatnamen dan tot dusver het geval is geweest. Zij heeft de Minister daarom in overweging gegeven, de gemeentebesturen te verzoeken, niet over te gaan tot wijziging van historische straatnamen, dan nadat zij daarover het advies onzer commissie hebben ingewonnen. Uit het op dit verzoek ontvangen antwoord bleek, dat men ten departemente de bedoeling ervan niet geheel heeft begrepen. Op een tweede schrijven werd tot dusver nog geen antwoord ontvangen. De commissie blijft in deze aangelegenheid diligent.

Op voorstel van mejuffrouw Vlam en de heer Edelman werd besloten, van tijd tot tijd in kleinere en besloten kring besprekingen te organiseren over onderzoekingen in bepaalde geografisch begrensde gebieden, waarop deskundigen op verschillende terreinen (archaeologie, dialectologie, folklore, bodemkunde, naamkunde, rechtshistorie enz.) de uitkomsten van hun onderzoekingen zouden kunnen uitwisselen. De eerste, op 29 December gehouden bijeenkomst van deze aard was aan het rivierkleigebied gewijd. Eveneens werd besloten, een soortgelijke bespreking van Nederlandse en Vlaamse toponymisten, bodemkundigen enz. te houden; aan dit plan kon echter nog geen gevolg worden gegeven wegens de daaraan verbonden kosten. Pogingen, hiervoor een subsidie te verkrijgen, zijn tot dusver mislukt.

In de zomer van 1950 heeft het commissielid de heer Niermeyer ten behoeve van het bureau namen geëxcerpeerd uit de Rechterlijke archieven van 's-Hertogenbosch. Het betrof hier veldnamen uit de schepenprotocollen sinds 1366, die zich over de gehele Meierij uitstrekken. Ook bijnamen en daaruit ontstane geslachtsnamen werden genoteerd.

Op de commissie-vergadering van 31 October heeft de heer Niermeyer de Middeleeuwse bronnen die van belang zijn voor het toponymisch en anthroponymisch onderzoek besproken en gegroe-

peerd. Het is de bedoeling een uitgebreid overzicht hiervan in druk te doen verschijnen.

Op verzoek van Prof. Dr. H. J. van de Wijer, secretaris-generaal van het Internationaal Centrum voor Onomastiek te Leuven, werd besloten dat het bureau der commissie de algemene bibliografie van de Nederlandse naamkunde zal samen stellen voor het tijdschrift „Onoma”. In overeenstemming met de reeds verschenen bibliografieën zal deze alfabetisch worden geordend. Het ligt in de bedoeling der commissie, mettertijd ook een systematisch geordende bibliografie uit te geven, waaraan de beide assistenten, de heren Van der Poll en Fekkes, ook in het afgelopen jaar een deel van hun arbeid hebben gewijd.

Door bemiddeling van mejuffrouw Vlam ontving het bureau der commissie de zgn. pootaardappelformulieren der provincies Groningen, Friesland, Drente, Noordholland, Zeeland, Noordbrabant en Limburg van de Nederlandse Aardappel Keuringsdienst. Met het exciperen van deze lijsten, die vele perceelsnamen bevatten, is al een begin gemaakt.

Zowel met de Stichting voor Bodemkartering te Wageningen als met het Instituut voor Naamkunde te Leuven onderhield het bureau der commissie ook dit jaar vruchtbare betrekkingen. De eerstgenoemde Stichting heeft het materiaal der tweede vragenlijst geficheerd en een afschrift der fiches ter beschikking gesteld van het bureau.

Van de Bijdragen en Mededelingen der commissie is dit jaar niets verschenen. Doordat Prof. Dr. J. H. Brouwer bezwaar had, zijn op het tweede symposion gehouden lezing over de toponiemen van Opsterland in druk uit te geven, werd besloten het verslag van dit symposion niet in de reeks op te nemen. De lezing van de heer Sipma over toponymisch onderzoek in Friesland zal eerstdaags verschijnen in de Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde.

Van dl. 26 af worden de meergenoemde Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven een gecombineerde uitgave van genoemde Vereniging en van de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam.

In samenwerking met de Dialecten- en Volkskunde-commissies gaf onze commissie ook dit jaar weer een aflevering der „Mededelingen van de Centrale Commissie voor onderzoek van het Nederlandse volkseigen” uit, waarin de heer F. G. van der Poll over familienamen schreef.

Het bureau der commissie heeft het exciperen van de Gelderse Leenaktenboeken en de samenstelling van de bibliografie der Nederlandse toponymie en anthroponymie voortgezet en een steeds toenemend aantal verzoeken om inlichtingen beantwoord. De overvloed van het thans reeds aanwezige materiaal, maar vooral de noodzaak om oude bronnen sneller te exciperen, zou op zijn minst de aanstelling van een tweede student-assistent voor halve dagen ten volle wettigen. Een verzoek om verhoging van het subsidie met het daarvoor benodigde bedrag is echter afgewezen.

De bibliotheek werd door aankoop en schenking in niet onbelangrijke mate uitgebreid; o.a. werd het Altdeutsches Namenbuch van E. Förstemann aangekocht, waardoor in een hinderlijke leemte werd voorzien. Door bemiddeling van de voorzitter ontving de commissie het voor een herdruk belangrijk aangevulde handexemplaar van de „Nederlandsche geslachtsnamen” (1942) van wijlen Prof. Dr. A. E. H. Swaen van zijn weduwe ten geschenke. Van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie ontving de commissie een verzameling fiches van oudnederlandse plaatsnamen. Dit zijn notities van Dr. Puchner, tijdens de Duitse bezetting werkzaam bij de afdeling Archivwesen van het Rijkscommissariaat, die bezig was met een studie over de Frankische plaatsnamen in Nederland. Dit materiaal bevat voornamelijk heim-namen uit de oorkonden, naast gegevens over hoven-namen.

Op grond van met de commissie bestaande ruilabbonnementen zond de English Place-Name Society ons: The Place-names of Cumberland, Danmarks Stednavneudvalget: Bornholms stednavne afl. 1 en Danmarks gamle personnavne afl. 14, en Svenska Ort-namnsarkivet: Ortnamnen i Hallands län. De namen der schenkers zijn in de bijlage opgesomd.

Voor het financieel beheer en de personeelsaangelegenheden moge naar het verslag der Centrale Commissie verwezen worden.

Namens de Commissie voor Naamkunde (Toponymie en Anthroponymie) der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen:

M. SCHÖNFELD, *voorzitter.*

P. J. MEERTENS, *secretaris-penningmeester.*

BIJLAGE

Lijst van personen enz., die in 1950 boeken en handschriften aan het Centraal Bureau voor Naamkunde schonken:

J. van der Baan, W. J. J. C. Bijleveld, Centraal Bureau voor de Statistiek, Mw. Dr. J. C. Daan, Fryske Akademy, Mr. H. Hardenberg, B. H. Hommen, Ds. J. J. Kalma, Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap, Thijs Mol, Nederlandsche Aardappel Keuringsdienst, Rijksdienst voor het Nationale Plan, Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, Mw. Prof. Dr. A. E. H. Swaen, Sydsvenska Ortnamnssällskapet, G. J. Uitman, Dr. A. Weijnen.